

Att förebygga missbruk av alkohol, droger och spel hos barn och unga

- Skola - allmänt drogförebyggande program
- Skola - program riktade mot en specifik drog
- Familjestödsprogram

Manualbaserade skolprogram

Allmänt drogförebyggande program

- 13 allmänt drogförebyggande program (LST, ALERT, DARE etc)

Drogspecifika program

- 5 alkoholprogram
- 23 tobaksinterventioner
- 1 cannabisprogram

Program riktade till föräldrar till skolelever

+ ett fåtal som kombinerade program till ungdomar och föräldrar

- Allmänt drogförebyggande
- Alkoholförebyggande (ÖPP)

Föräldra/familjestöds-program

7 program, varav

- 5 allmänt drogförebyggande
- 1 riktat mot tobak
- 1 riktat mot alkohol

Teorier och modeller för preventiva interventioner

- Skol- och familjebaserade preventionsinsatser är efterfrågeinriktade
- Manualbaserade preventionsprogram i skolan kan delas in i fyra kategorier:
  - ❖ Kunskapsinriktade program
  - ❖ Program för ökad social kompetens
  - ❖ Socialt normativa program
  - ❖ Kombinationer av ovanstående modeller

En annan typ av program är så kallade "classroom management program"

Vad karaktäriserar studier av skolbaserade program i SBUs översikt?

- De flesta program bygger på kombinationer av olika komponenter
- Programmen är universella, vilket innebär att de riktas till alla elever
- Majoriteten av programmen berörde åldersgrupper motsvarande svenskt högstadium (årskurs 7–9)
- Majoriteten av studierna var genomförda i USA
- Programmen har följts upp under olika lång tid – från 6 månader ända upp till 10 år
- Programmen pågick mellan 3 månader och 2 skolår
- Programmen förmedlades i regel av skolans ordinarie lärare
- Studierna använde oftast enkäter till eleverna för att bedöma effekterna av programmen

Skolbaserade allmänt drogförebyggande program som ingår i översikten

Program	Utvärderat för
Adolescent decision making (ADM)	A, N, T
ALERT	A, N, T
CLIMATE	A, N, T
DARE	A, N, T
Good Behavior Game (GBG)	A, N, T
Healthy Schools and drugs	A, N, T
Raising Healthy Children	A, N, T
Life Skills Training (LST)	A, N, T, L
Project Gatehouse	A, N, T
Skills for Adolescence	A, N, T
Take Charge of Your Life (TCYL)	A, N, T
Towards no Drugs (TND)	A, N, T
Unplugged	A, N, T

A = alkohol, N = narkotika, T = tobak och L = läkemedel

Effekter av allmänt drogforebyggande skolprogram (metaanalys)

Typ av intervention	Riktat mot	Effekt ¹ på kort sikt ²	Effekt på medellång sikt ³
Generella drogforebyggande manualbaserade skolprogram	Debut rökning	Ingen	Mycket liten
	Debut cannabis		Ingen
	Konsumtion alkohol	Ingen	Ingen
	Konsumtion tobak (frekvens)		
	Konsumtion cannabis (frekvens)	Liten	Liten

1 I tabellen avses följande: Inga effekter: Cohen's d $\leq 0,01$. Mycket små effekter: Cohen's d 0,02–0,05 respektive riskskillnad 0,02–0,05. Små effekter: Cohen's d 0,06–0,20 respektive riskskillnad 0,06–0,20. Måttliga effekter: Cohen's d 0,21–0,40 respektive riskskillnad 0,21 och 0,40.
2 Kort sikt: 6 till 12 månader. 3 Medellång sikt: 1 till 3 år.

Fungerar inte "allmänt drogforebyggande"!

- Positiva effekter:
  - Kan försena rökdebut
  - Kan minska konsumtion av cannabis (prevalens)
- Små effekter, 1 – 5 procent
- Oklart om kombination med föräldrastöd har någon tilläggs effekt

Effekter av drogspecifika program

Typ av intervention	Riktat mot	Effekt ¹ på kort sikt ²	Effekt på medellång sikt ³
Tobakspecifika manualbaserade skolprogram	Debut rökning	Liten	Liten

- Rökning
  - Kan försena debut
  - Oklart om konsumtion minskar
  - Föräldrastöd oklart
- Alkohol
  - Otillräckligt underlag (motstridigt)
- Cannabis
  - Otillräckligt underlag (en NRCT)

Få effekter av kända skolbaserade program

Program	Visat effekt på	Visad avsaknad av effekt
ALERT	-	alkohol, cannabis, tobak
Good Behavior Game	tobak	alkohol, cannabis
Life Skills Training	berusningsdrickande	cannabis, tobak, konsumtion och debut alkohol
Towards No Drugs	konsumtion annan narkotika	alkohol, cannabis, tobak
Unplugged	konsumtion cannabis	alkohol, tobak, debut cannabis
ÖPP	oklart (alkoholdebut & HED)	Konsumtion av alkohol

Föräldra/familjestöd

- Verkar indirekt på barnen via föräldrar
- Bred inriktning mot psykosocial- och emotionell utveckling
- Förväntas påverka brett spektra av problembeteenden
- Insatserna inleds när barnen gick i årskurs sex och sju
- Uppföljningstiderna varierade från sex månader till mer än tio år
- Interventionerna innehöll fem till åtta sessioner och pågick under fyra till tolv veckor

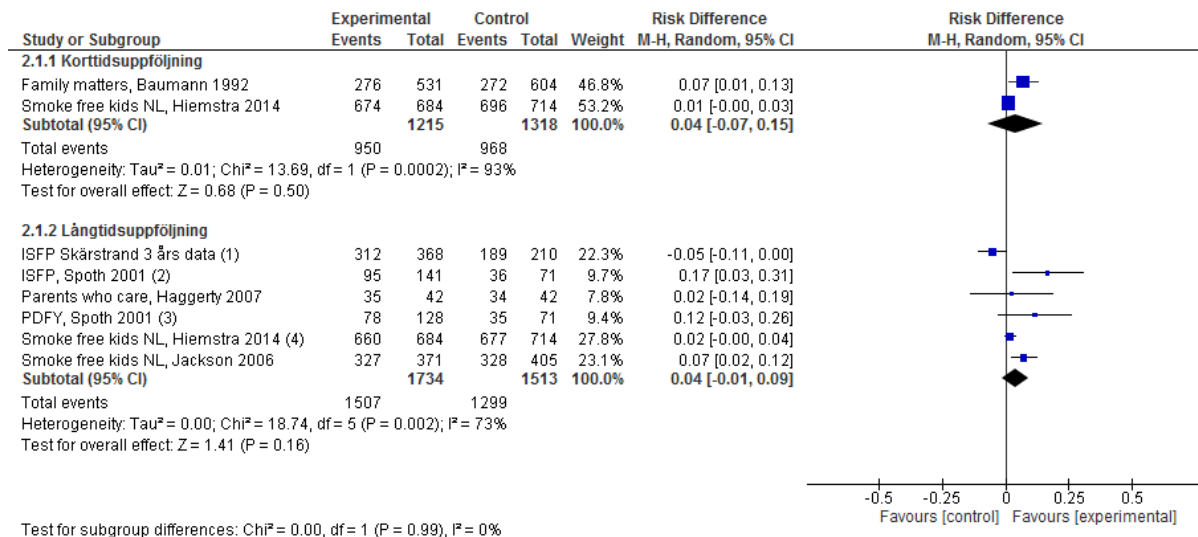
Program som ingår i översikten

Program	Inriktat mot
Smoke Free Kids	T
In Control – No Alcohol	A
Family Matters	A, N, T
Focus on Families	A, N, T
Parents who Care	A, N, T
Preparing for Drug Free Years	A, N, T
Strengthening Families Program	A, N, T / problembeteenden

Oklart om föräldrastödsprogram i grupp påverkar debut av ANT

Nio studier på Smoke Free Kids, In Control – No Alcohol, Family Matters, Focus on Families, Parents who care, PDFY och Strengthening Families

Exempel. Debut av tobaksrökning

Det vetenskapliga stödet för Strengthening Families är otillräckligt

- SFP skjuter upp debut av ANT ^{1,2,3}
men
- SFP (Föräldrastegen) skjuter inte upp debut av NT och berusningsdrickande⁴
- SFP påverkar inte konsumtion av ANT⁵
- SFP (Steg för Steg) påverkar inte konsumtion av AT men ökar risken för bruk av narkotika⁶

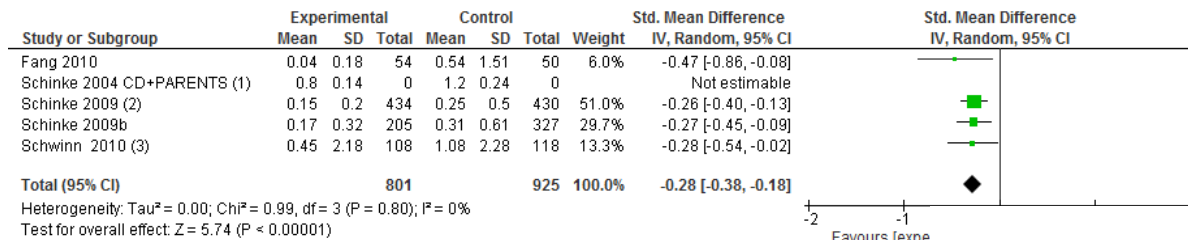
Två europeiska studier har just avslutats

¹⁻³Spoth 1999, Spoth 2001, Spoth 2002; ⁴Skärstrand 2013; ⁵Riesch 2012; ⁶Jalling 2015

Ett webbaserat familjestödsprogram¹ minskar konsumtion av ANT

- I huvudsak utvärderat för mor-dotterpar
- Grundat på en familjeinteraktionsteori

¹ Schinke och medarbetare

Sammanfattning

Typ av intervention	Riktat mot	Effekt 1-3 år
Generella drogförebyggande skolprogram	Debut rökning	Mycket Liten
Skolbaserade tobaksspecifika program	Debut rökning	Liten
Generella drogförebyggande skolprogram	Cannabis konsumtion	Liten

Program	Riktat mot	Säkerställd effekt
Good Behaviour Game (GBG)	Debut rökning	☒
Life Skills Training (LST)	Berusningsdrickande	☒
Unplugged	Cannabis konsumtion	☒